

UiT Norges arktiske universitet

Livslang læring i distriktene

Peter Arbo

FNs bærekraftsmål 4

Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

1. Livslang læring som utdanningspolitisk reformbevegelse
2. UiT-rapporten om livslang læring
3. Tilrettelegging i et distriktsperspektiv

Livslang læring

Et slagord introdusert på 1970-tallet

Agenda-
settere

Lifelong education

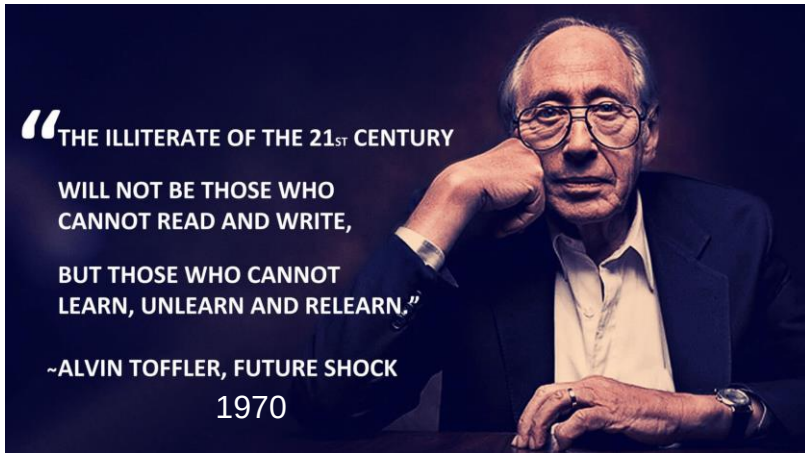
Recurrent education

L'éducation permanente

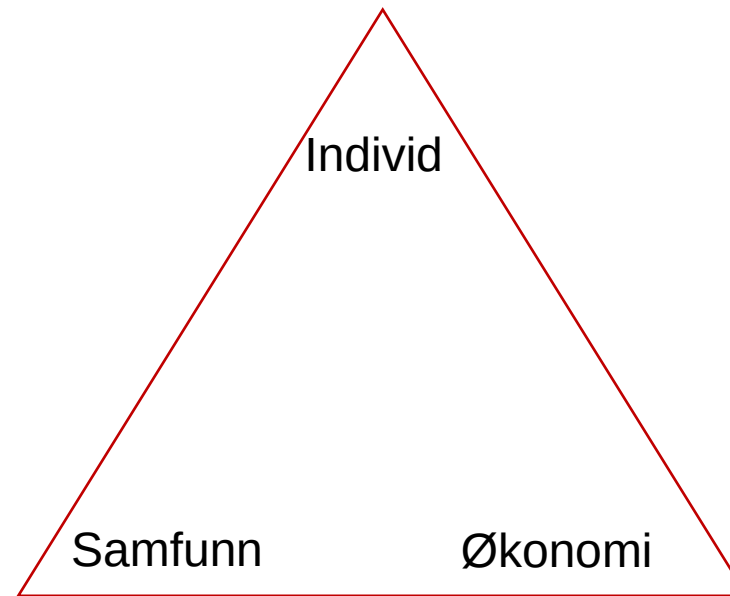
Nøkkel-
begreper

Ulike mål og begrunnelser

Sosial likhet
Demokrati
Kulturell
integrasjon

Frigjøring
Et rikere liv

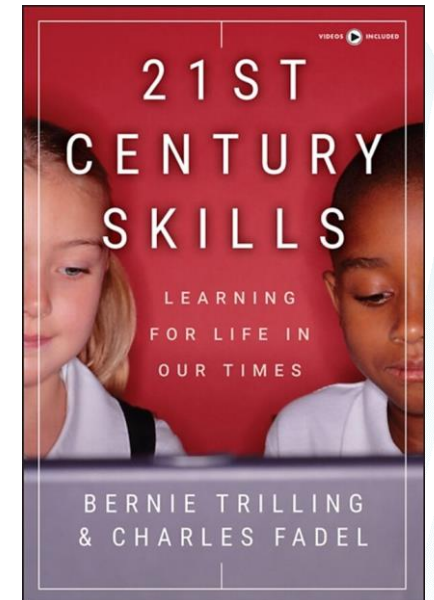

Humankapital
Yrkeskvalifisering for
et arbeidsliv i stadig
raskere endring

Utdanningspolitisk reformkonsept

Tre faser:

- 1970-tallet: Sosiokulturelle mål; voksenopplæring i sentrum
- 1990-tallet: Økonomisk vekst og konkurranseevne (global kunnskapsøkonomi, IT-revolusjon); fokus på EVU, men også læring i bredere forstand
- I de seinere år: De globale samfunnsutfordringene; byggesteinene for læring

Definisjon av livslang læring

- All organisert eller intendert læring gjennom livet
- Omfatter formell utdanning så vel som annen organisert læring gjennom arbeid og andre aktiviteter
- Vanlig å skille mellom formell læring, ikke-formell læring, uformell læring og tilfeldig læring

Sentrale dokumenter i Norge

NOU 1986: 23 Livslang læring

St.meld. nr. 43 (1988-89). Mer kunnskap til flere

NOU 1997: 25 Ny kompetanse – Grunnlaget for en helhetlig etter- og videreutdanningspolitikk

St.meld. nr. 42 (1997-98). Kompetansereformen

NOU 2008: 18 Fagopplæring for framtida

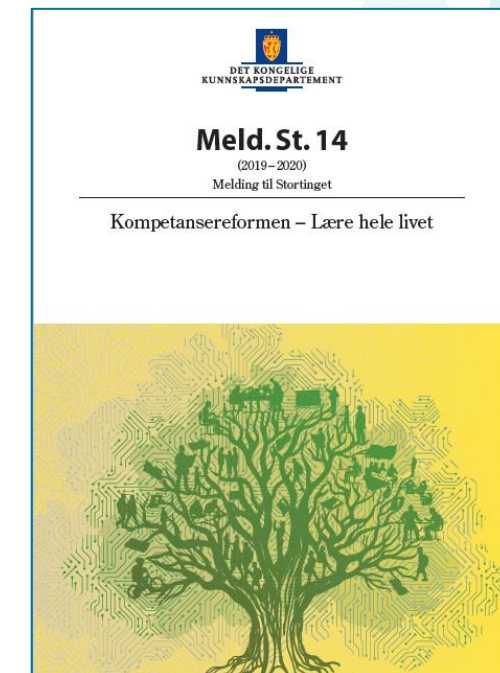
St.meld. nr. 44 (2008-2009). Utdanningslinja

Meld. St. 16 (2016-2017). Kultur for kvalitet i høyere utdanning

NOU 2019: 12 Lærekraftig utvikling. Livslang læring for omstilling og konkurranseevne

Meld. St. 14 (2019-2020). Kompetansereformen – Lære hele livet

Meld. St. 14 (2022-2023). Utsyn over kompetansebehovet i Norge

Viktige reformskritt

Lovfestet rett til utdanning og opplæring

Rett til realkompetansevurdering

Rett til utdanningspermisjon og økonomisk støtte via Lånekassen

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning

Offentlige kompetanseprogrammer for å stimulere til mer fleksible og tilgjengelige utdanningstilbud

Tettere dialog mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv

Digital kompetanseplattform

Et potensielt radikal omlegging

- Fra tilbudsside til etterspørselsside
- Fra utdanningsinstitusjon til den lærende
- Fra vitnemål til dokumentert læringsutbytte
- Fra intern til ekstern definisjon av kvalitet og relevans
- Fra standard konfeksjon til skreddersøm
- Fra rettighet til individuell plikt

Life-long – fra
vugge til grav
Life-wide – alle
livsområder

UiT og forløpere

Det første kullet på desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Tromsø.
Foto: Høgskolen i Tromsø

- Lang erfaring med desentraliserte studier og etter- og videreutdanning (EVU)
- Virksomheten har vært organisert på ulike måter, sist gjennom U-vett
- Har mest vært en bigeskjeft for særskilt interesserte
- Universitetene gir primært utdanning tilrettelagt for unge som tar sin førstegangsutdanning som fulltids campusstudenter

Utvalg nedsatt av rektor i 2020

- Se nærmere på hvordan UiT kan tilrettelegge for mer fleksible og digitaliserte utdanninger
- Beskrive utviklingstrekk, status, utfordringer og muligheter
- Skissere mål, strategiske veivalg, organisasjonsmodeller og tiltak

Fra EVU til livslang læring

- Universitetene vil stå overfor en stadig mer heterogen studentmasse, hvorav mange ønsker studier som er fleksible med hensyn til tid, sted, form, omfang og progresjon
- Mottoet i dag er at alle skal «lære hele livet og jobbe underveis»
- Skillet mellom grunnutdanning og etter- og videreutdanning (EVU) blir stadig mer flytende
- UiT driver allerede en betydelig «gråsoneaktivitet» - nærmere en tredel av studentene tar «ikke-ordinære» utdanninger
- Mange studenter møter ikke ved studiestart eller faller fra underveis

Drivkrefter

- Dyptgripende endringer i samfunns- og arbeidslivet
- Den digitale teknologien gir nye muligheter innenfor utdanningsfeltet
- Et annet syn på læring
- Etablering av nye konkurransearenaer og flere kompetansetilbydere uavhengig av geografi

Regjeringens
kompetansereform

«Ingen skal utgå på dato»

«Tette kompetansegapet»

Mål

«Målet er ikke å etablere et senter for livslang læring ved UiT, men å gjøre hele UiT til et senter for livslang læring»

Livslang læring: SWOT-analyse av UiT

Styrker

- Bred utdanningsportefølje
- Solid faglig kompetanse
- Lang erfaring i å drive desentraliserte og samlingsbaserte utdanninger
- Eget ressurscenter for fleksible studier og utdanningskvalitet
- Betydelig engasjement rundt pedagogisk og teknologisk utviklingsarbeid
- En desentralisert campusstruktur
- Nære samarbeidsrelasjoner til studiesentre, næringshager og andre aktører i landsdelen
- Det er stor interesse for å samarbeide med UiT

Muligheter

- Flere erfarne studenter
- Undervisningen blir mer variert og spennende
- Bedre arbeidslivskontakt vil komme forskningen og grunnutdanningene til gode
- UiT blir et mer attraktivt lærested
- UiT blir en tydeligere regional aktør
- Flere gode ambassadører og eksterne støttespillere
- Høyere inntekter
- Større handlingsrom

Svakheter

- Ingen helhetlig politikk
- Svak ledelse og koordinering
- Mangelfull lederopplæring innen fleksibilisering og eksterntfinansiering
- Få incentiver for ansatte og fagmiljøer
- EVU lav status sammenlignet med forskning og ordinære utdanninger
- Fokus på sammenhengende studieprogrammer
- Lite kortsiktig fleksibilitet grunnet langsiktig undervisningsplanlegging og lange ansettelsesprosesser
- Lite smidige rutiner knyttet til eksternt finansiert virksomhet
- Vanskelig å få til samarbeid på tvers av enheter
- Færre administrative ressurser igjen, særlig på fakultetene og instituttene

Trusler

- Fagpersonalet ikke villig til å stille opp
- Ledere kjenner ikke mulighetsrommet og er lite åpne for å satse nytt og ta økonomisk risiko
- Opptaks- og finansierungsordningene vanskeliggjør fleksible studier
- Et mer ensidig og spinkelt næringsliv begrenser samarbeids- og utviklingsmulighetene i nord
- Lav betalingsvillighet
- Lettere for tilbydere i sentrale strøk å opprette studier og ta med noen studenter nordfra enn omvendt

Utfordringer

- Universitetene møter i dag svært sammensatte forventninger
- Kvalitetsreformen har gjort det vanskeligere å skape utdanningstilbud tilpasset livssituasjonen til voksne studenter
- Studentaktive læringsformer er mer arbeidskrevende
- «Digitalt innfødte» studenter møter lærere som er «digitale innvandrere»
- Fagmiljøene er presset og har begrenset kapasitet
- UiT er lokalisert i en periferiregion med store avstander og spinkle næringsmiljøer
- Strammere budsjetter og befolkningsnedgang i Nord-Norge i aldersgruppene 19-24 år og 25-29 år

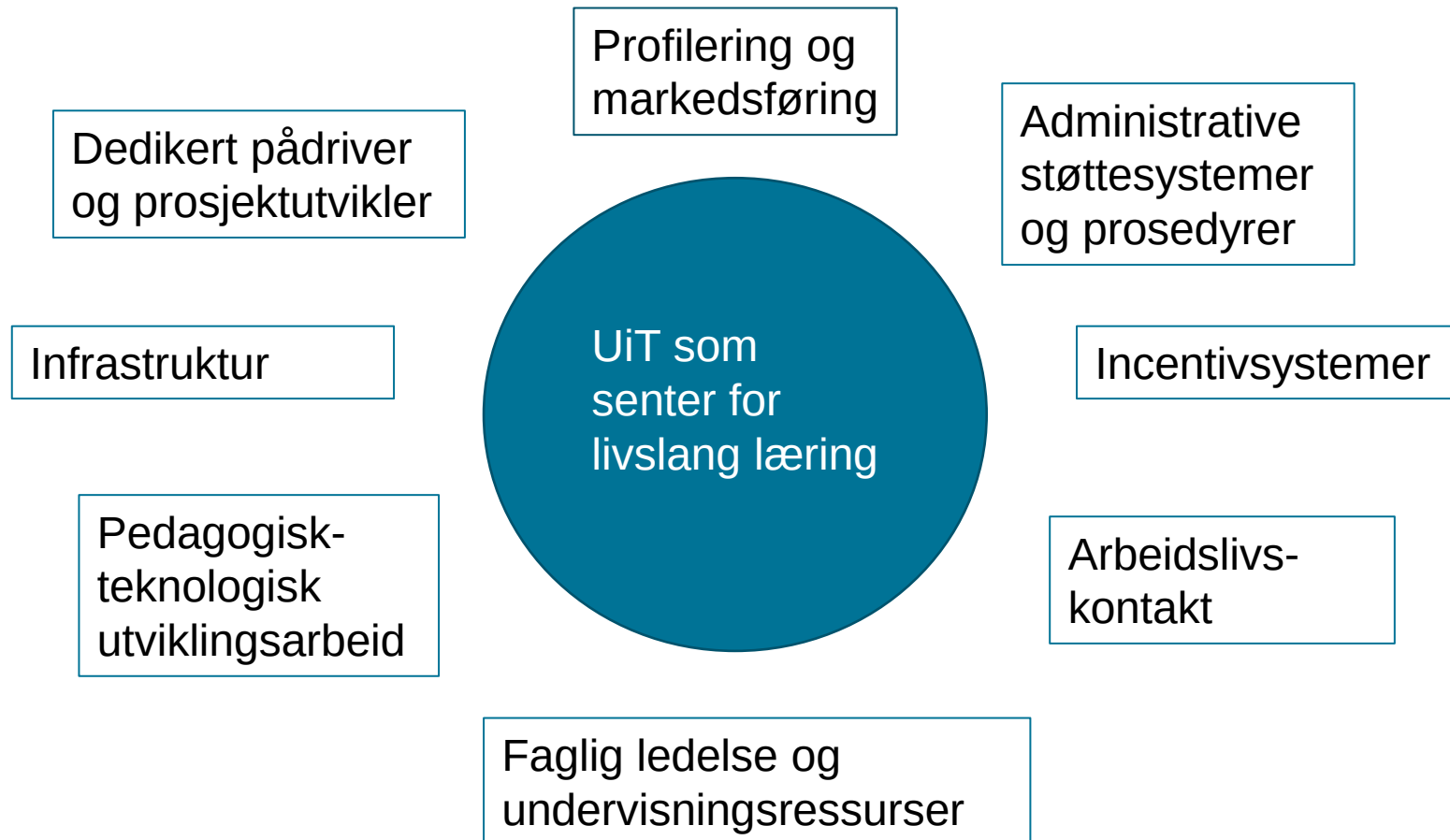
Dilemmaer og veivalg

- En ordinær virksomhet eller en særskilt satsing?
- Campusbasert eller virtuelt universitet?
- Regional orientering eller bredere geografisk virkefelt?
- Gratis eller betalt utdanning?

Må finne gode balansepunkter og kompromisser

Bygggesteiner i en helhetlig tilnærming til fleksible studier og livslang læring

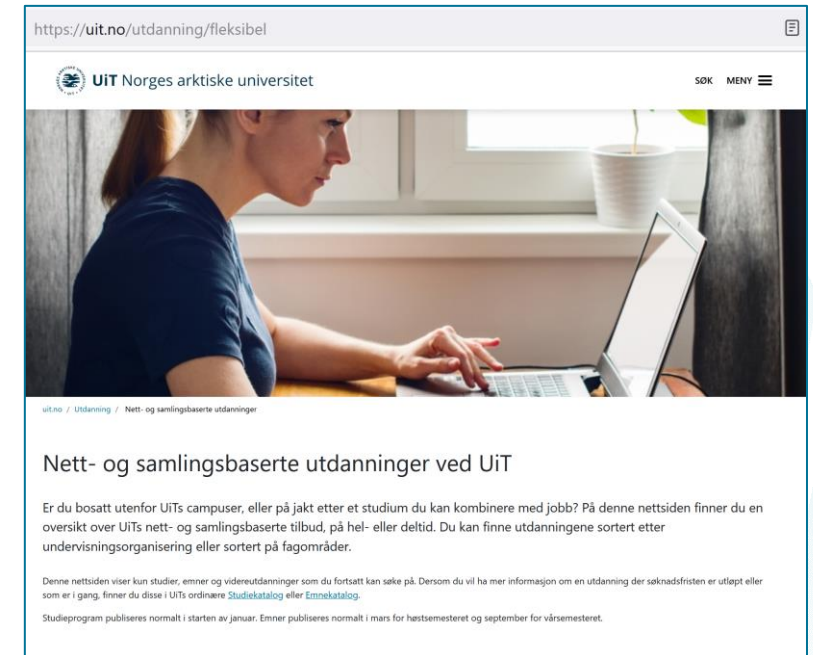
Alternative organisasjonsmodeller

- Modell 1: ***Tilgjengeliggjøring*** (fleksibilisering og digitalisering av studieporteføljen innenfor dagens organisasjonskart)
- Modell 2: ***Regional kompetanseheving*** (en ny sentral enhet, reetablering av Vi i nord-nettverket, egne studieadministrative ordninger, bruk av incentiver, mobilisering av fagmiljøene)
- Modell 3: ***Kommersialisering*** (nytt og fristilt selskap med vide fullmakter, skal skaffe inntekter, deler av Result overføres, fagmiljøene konsentrerer seg om ordinære studier)

Konklusjon

- UiT må satse på fleksible studier og livslang læring
- Utvalget skisserer mange forslag til tiltak
- Understreker at de enkelte fagområdene har forskjellige forutsetninger, driver ulike typer undervisning og står overfor ganske forskjellige utdanningsmarkeder
- Organisasjonsmodell er ikke det sentrale, men hvordan UiT vil definere seg selv og hva vi ønsker å oppnå og legge vekt på i årene som kommer

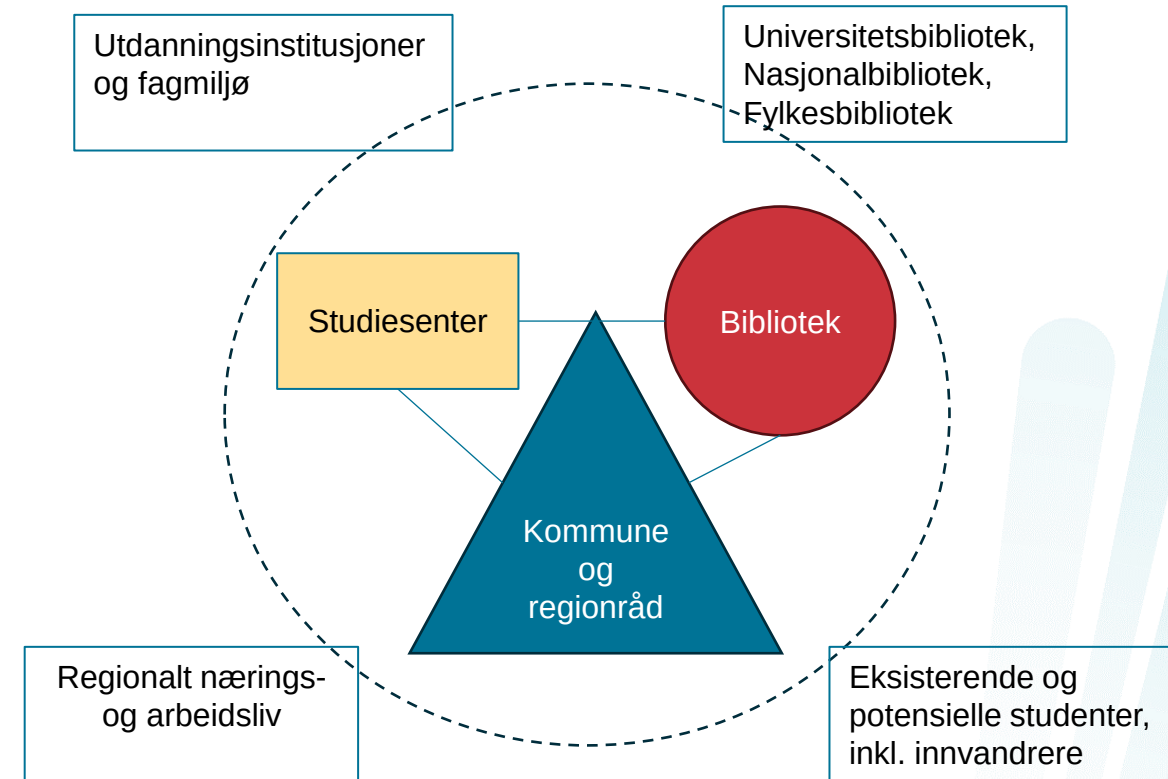
Studiesentrene – konkurrenter eller partnere?

- UiT har allerede 11 studiesteder. Trenger vi flere?
-
- Studiesentrene «stjeler» studenter og bringer inn konkurrerende institusjoner
- Viktig å opprettholde levende campus
- Studiesentrene når fram til og mobiliserer andre utdanningssøkende
- Disse reservene er ekstra viktige for å sikre kompetansetilgang og bosetting i distriktene

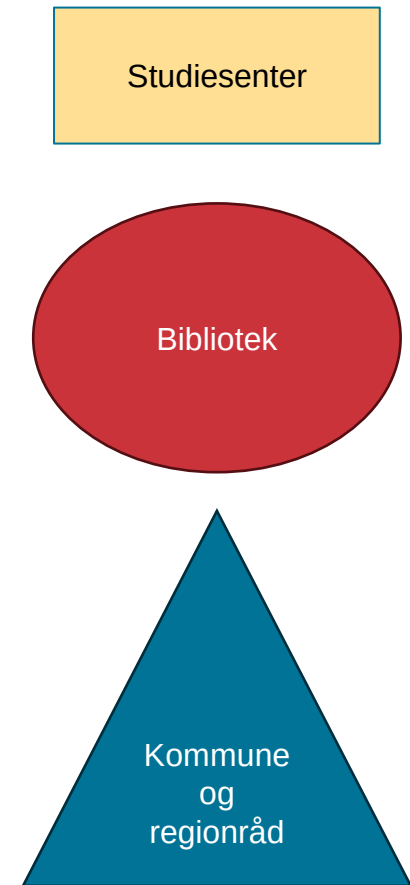
Lokal tilrettelegging

- Lokal tilrettelegging handler om mer en et sett med bibliotekstjenester
- Vel så viktig er samhandlingen

Forskjellige oppgaver og ansvar

- Studiesenter: Identifisere og formulere behov, motivere og mobilisere til deltakelse, skape realistiske forventninger, bidra til at studentene får frigjort tid til studier, studieadministrativ bistand
- Bibliotek: Ressurssenter som gir tilgang til digital infrastruktur, fungerer som møteplass, skaffer litteratur, hjelper til med søk i databaser, kildebruk, oppgaveskriving og referanser
- Kommune og regionråd: Støtte og synliggjøre satsingen på utdanning og opplæring, skaffe praksisplasser, vise hva regionen kan tilby

Utdypende stoff

Idunn

Hele Idunn

Tidsskrifter Bøker Fagområder Info

Uniped

Utgaver Om For forfattere

Hjem / Uniped / Vol.45, Utg.2 / Livslang læring – fra slagord til reform

ÅPEN TILGANG Forskningsartikkel

Livslang læring – fra slagord til reform

Lifelong learning – from slogan to reform

Peter Arbo

Side 82–92 • 15.06.2022 • <https://doi.org/10.18261/uniped.45.2.2>

955

Sammendrag Abstract

Livslang læring er det nye mantraet. Det dukket opp som et slagord for utdanningsreform på 1970-tallet og er i dag noe som alle tilsynelatende er enige om. Men livslang læring har ulike betydninger og begrunnelser. Veien fra slagord til reform har også vært lang. Denne artikkelen gir et tilbakeblikk på den sammensatte bruken av begrepet og oppsummerer de viktigste reformene som har vært gjennomført for å tilrettelegge for livslang læring i en europeisk og norsk sammenheng.

Nøkkelord livslang læring utdanningsreform kvalifikasjonsrammeverk

- Sammenheng
- Innledning
- Et programmatisk begrep
- Noen internasjonale hovedlinjer
- Den nasjonale tilretteleggingen for livslang læring
- Den første kompetansereformen

<https://www.idunn.no/doi/10.18261/uniped.45.2.2>

UIT Norges arktiske universitet

Livslang læring i nord

Rapport fra et utvalg nedsatt av rektor ved
UIT Norges arktiske universitet

<https://uit.no/Content/712294/cache=20201712142920/Livslang%C3%A6ring%20i%20nord%20-%20UiT%20-%20Rapport%2004.12.2020.pdf>